

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Livy

227

y-5 №3

2 000

514.

286.

1
7-61
4

1000
227

ЛАЗАРЕВСКИЙ ИНСТИТУТЪ
УЧЕБНИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА
* ВОСТОЧНЫХЪ ЯЗЫКОВЪ *

ԻՆՁ Է ԵՐԶԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԸՍՏ Լ. ՏՈԼՍՏՈՅԻ.

1010
41342

Երկրորդ սպագրութիւն

2013

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ

Տպարան Մայր Աթոռոյ Ս. Էջմիածնի

1902

9309

Дозволено Цензурою 25 Июля 1902 г. г. Тифлисъ.

28-228

227-2001

ԻՆՉ Է ԵՐՋԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԻՆՉ Է ԵՐՋԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ, որոնք են նորա էական պայմանները, ինչ է պահանջուում իրօք երջանիկ լինելու համար աշխարհիս վրայ— ահա հարցեր, որոնց պատասխանը փորձել են տալ բոլոր իմաստասէրները՝ սկսած ամենահին ժամանակներից։ Երջանիկ ապրելու ցանկութիւնը միշտ յատուկ է եղել մարդկանց, այդ ցանկութիւնը միշտ էլ կունենան նօքա. ուստի և բարոյագիտութեան մէջ միշտ ընականաբար ամենակարևոր տեղը պիտի ունենան երջանկութեան դաղափարը և երջանկութիւնը պայմանաւորող հանգամանքների վերաբերեալ խնդիրները։

Բայց մի՞թէ դարերի ընթացքում յառաջ խաղացող քաղաքակրթութիւնը մինչև այսօր ցոյց չէ տուել, թէ որոնք են ճշմարիտ երջանկութեան պայմանները, թէ ինչ

պիտի անենք, ինչպէս պիտի ապրենք, որ երջանիկ լինինք: Քրիստոնէի համար դժուար չէ այդ ցուցումները դանել երկնաւոր Ուսուցչի վարդապետութեան մէջ, եթէ միայն նա ճշմարտապէս հաւատում է, որ Փրկչին հետեւելով անպատճառ հասնելու է երջանկութեան. բայց ո՞վ չէ տեսնում, որ մարդկութիւնը դեռ շատ հեռու է կեանքից, որ առաջարկում է նորան Քրիստոս, ո՞վ չի խոստովանիլ, որ դեռ Աւետարանի ուսումը չէ մեր առաջնորդը, որ երջանիկ ապրելու համար մենք բնաւ այն չենք որոնում, ինչ որ ցոյց է տալիս Փրկչիչը: Մենք կառավարուում ենք մեր առօրեայ կեանքում մի ուրիշ վարդապետութեամբ, որ ոչինչ առնչութիւն չունի Քրիստոսի վարդապետութեան հետ. այդ երկու ուսումը միմեանց մինչ այն աստիճան հակառակ են, որ կարող ենք հաստատ տեսլ թէ մարդ մէկին հետեւելով՝ անպատճառ միւսի հակառակ է գործում: Սակայն Քրիստոսի ուսումն այնքան պարզ է և այնքան հասնողիչ, որ նորան չհետեւելը, նորանով չառաջնորդուելը միայն մարդկութեան կուրուցութիւնն է ապացուցանում:

Քրիստոսի այդ մարդը ուսման շերտ քարոզչին է և աշխարհի ուսման զօրաւոր հակառակորդը՝ ուսու աշխարհահոչակ վիպասան և իմաստասէր Լ. Տոլստոյը, որի հայեացքն երջանկութեան մասին յսուաջ ենք բերում այստեղ:

Քրիստոս ճշմարտութիւն է ուսուցանում, ասում է Տոլստոյը, և եթէ վերացական ճշմարտութիւնը ճշմարտութիւն է, ճշմարտութիւն էլ լինի այն և իրականութեան մէջ: Եթէ Աստուծոյ հետ ապրելը միակ ճշմարիտ, երջանիկ կեանքն է ինքն ըստ ինքեան, այդ կեանքը ճշմարիտ է, երջանիկ է և այստեղ, երկրի վրայ, ինչ էլ որ պատահի: Քրիստոս ասում է, որ իւր աշակերտները պիտի հալածուին իւր ուսման համար և պէտք է համբերեն ու դիմանան աշխարհի հալածանքներին. բայց նա չէ ասում, թէ իւր ուսմանը հետեւելով նորա աւելի զրկանքներ կը կրեն, քան աշխարհի ուսմանը հետեւելով. ընդ հակառակը՝ նա ասում է թէ աշխարհի ուսման հետեւողները անբաղդ կը լինին, իսկ իւր ուսման հետեւողները երջանիկ կը լինին: Քրիստոս ասում

է, թէ հենց աշխարհօրէն ձեռնառու է չհոգալ աշխարհի կեանքի մասին:

Եթէ վերացականապէս քննելու լինինք այն խնդիրը, թէ ում վիճակն աւելի լաւ կը լինի՝ Քրիստոսի աշակերտների թէ աշխարհի աշակերտների, չենք կարող չտեսնել, որ Քրիստոսի աշակերտների վիճակն աւելի լաւ պիտի լինի հենց այն պատճառով, որ նորա ամէնքին բարի անելով, մարդկանց մէջ առելութիւն չեն զարթեցնի: Քրիստոսի աշակերտները՝ չար չգործելու պատճառով, միայն չար մարդկանցից կարող են հալածուել. իսկ աշխարհի աշակերտներին ամէնքը կը հալածեն, որովհետեւ նոցա կեանքի օրէնքը մարտուման, այսինքն միմեանց հալածելու օրէնքն է: Չարչարուելու պատահականութիւնը միեւնոյնն է թէ Քրիստոսի և թէ աշխարհի աշակերտների համար. զանազանութիւնն այն է միայն, որ Քրիստոսի աշակերտները պատրաստ կը լինին չարչարուելու, իսկ աշխարհի աշակերտները ամէն հնար գործ կը գնեն չարչարանքից խոյս տալու համար. Քրիստոսի աշակերտները չարչարուելիս պիտի մտածեն, որ իրենց չարչարուելն հար-

կաւոր է աշխարհի համար, իսկ աշխարհի աշակերտները չեն խմանայ, թէ ինչի համար են չարչարուում: Վերացականապէս դատելով՝ Քրիստոսի աշակերտների վիճակն աւելի ձեռքնտու պիտի լինի աշխարհի աշակերտների վիճակից:

Այս բանն ստուգելու համար թող ամէն մարդ միտը բերէ իւր կեանքի բոլոր ծանր բազէները, այն բոլոր մարմնաւոր և հոգեկան տառապանքները, որոնց ինքը ենթակայ է եղել, և հարցնէ ինքն իրեն՝ յանուն ինչի է ինքը ենթարկուել այդ բոլոր գոթազգութիւններին, յանուն աշխարհի, թէ Քրիստոսի ուսման: Թող ամէն անկեղծ մտրդ լաւ միտը բերէ իւր կեանքը, և նա կը տեսնէ, որ երբէք ոչ մի անգամ նա չէ տանջուել Քրիստոսի ուսումը կատարելուց, այլ մեծ մասը իւր կեանքի գոթազգութիւններից յառաջ է եկել նորանից, որ ինքը հակառակ իւր հակումներին՝ հետեւել է իրեն կաշկանդող աշխարհի ուսմանը:

Իսկապէս մենք բոլորս աշխարհի ուսման նահատակներ ենք, բայց չենք տեսնում այդ

ուսումը գործադրելու բոլոր վտանգներն ու նեղութիւնները, որովհետեւ կարծում ենք, թէ մեր այդ ուսման համար կրած բոլոր զրբկանքներն անհրաժեշտ են:

Մենք մի անգամ հաւատացել ենք, որ այն բոլոր դժբաղդութիւնները, որ մենք ստեղծում ենք մեզ համար, մեր կեանքի անհրաժեշտ պայմաններն են, ուստի և չենք կարողանում հասկանալ, որ Քրիստոս հենց այն է ուսուցանում, թէ ինչպէս ազատուենք մեր դժբաղդութիւններից և բաղդաւոր ապրենք: Մենք պէտք է գէթ մեր մտքի մէջ հրաժարուենք այս սխալ հասկացողութիւնից և առանց կանխակալ կարծիքի մեզ ու մեր շուրջը նայենք, որպէս զի կարող լինինք կշռադատել, թէ որ կեանքն է բաղդաւոր:

Մտէք մարդկանց մի մեծ խմբի մէջ, մանաւանդ քաղաք տեղերում, ուշ դարձրէք այդ յոգնած, վրդովուած, հիւանդոտ դէմքերին և յետոյ յիշեցէք ձեր կեանքը, յիշեցէք ուրիշների կեանքը, որի մանրամասնութիւնները ձեզ ծանօթ են. միտ բերէք այն բոլոր բռնի մահերը, բոլոր ինքնասպանութիւնները,

որոնց մասին դուք լրած կլինիք և հարցրէք, թէ յանուն ինչի են տեղի ունենում այդ բոլոր տառապանքները, տանջանքն ու յուսահատութիւնները, որ ինքնասպանութեանց են հասցնում: Եւ դուք կը տեսնէք, որ տառապանքների ինք տասներորդականը մարդիկ քաշում են յանուն աշխարհի ուսման, որ այդ բոլոր տառապանքները պէտք չեն և կարող էին չլինել, որ մարդկանց մեծ մասը աշխարհի ուսման նահատակ է:

Եթէ քննելու լինինք մարդկանց կեանքը, սկսած հարստից մինչև վերջին աղքատը, կը տեսնենք որ դոցանից ոչ ոք գոհ չէ իւր վիճակից, ոչ ոք բաւական չէ համարում իւր ունեցածը, այն, ինչ որ անհրաժեշտ է ճանաչուում՝ աշխարհի ուսման համեմատ: Ամէն ոք չարչարուում է, իւր բոլոր ոյժերը գործ է դնում ձեռք բերելու համար այն, ինչ որ իրեն պէտք չէ իրօք, բայց որ պահանջում է նորանից աշխարհի ուսումը և որի չլինելը նորա համար անբաղդութիւն է: Եւ հենց որ ձեռք բերուի այդ պահանջուածը, նորանից էլի ու էլի նոր բաներ կը պահանջուին ան-

վերջ—Միսիֆոսի աշխատանք, որ մարդկանց կեանքն է խորտակում: Բոլորն էլ չարչարուում են իրենց ունեցածն աւելացնելու համար. 300 ունեցողը տանջուում է 400 ձեռք բերելու համար, 400 ունեցողն անպատճառ ուզում է 500 ունենալ և ինչ են: Բոլորն էլ ուժից վեր աշխատութեամբ ծանրացնում են իրենց առանց այն էլ ծանրացած կեանքը, իրենց հոգին ամբողջ տալիս են աշխարհի ուսմանը:

Բայց գուցէ այդպիսի կեանքն ինքն ըստ ինքեան բազդաւոր է:

Եթէ չափենք այդ կեանքը այն բանի չափով, ինչ որ մարդիկ միշտ երջանկութիւն են համարել, կը տեսնենք որ այդ կեանքը սաստիկ անբաղդ է: Իրաւ, որոնք են երկրաւոր բաղդաւորութեան գլխաւոր պայմանները, այն սրայմանները, որոնց մասին ոչ ոք չի վիճել:

Երջանկութեան առաջին պայմաններից մէկը, որ ամէնքն էլ ընդունում են, այնպիսի կեանքն է, երբ մարդ ընտելութիւնից կտրուած չէ, այսինքն՝ բաց երկնքի, արևի լոյսի տակ, թարմ օդում ապրելը և հազորդակցութիւն

երկրի, բոյսերի, կենդանիների հետ: Այս բանից զուրկ լինելը բոլոր մարդիկ միշտ էլ մեծ անբաղդութիւն են համարել: Բանտարկեալներն ամէնից աւելի են զգում այս զրկանքը: Այժմ տեսնենք աշխարհի ուսման համեմատ ապրող մարդկանց կեանքը:

Որքան շատ յաջողութիւն են գտել նոքա ըստ աշխարհի ուսման, այնքան աւելի զուրկ են երջանկութեան այս պայմանից: Որքան բարձր է նոցա ձեռք բերած աշխարհային երջանկութիւնը, այնքան քիչ են տեսնում նոքա արևի լոյսը, գաշտեր ու անտառներ, վայրի ու ընտանի կենդանիներ: Շատերը նոցանից — կանաչք գրեթէ բոլորը — ծերանում են, իրենց կեանքում հազիւ մի-երկու անգամ տեսած լինելով արևի ծագումը և առաւօտը, իսկ դաշտ ու անտառ տեսնում են միայն ճանապարհ գնալիս կառքի կամ վագոնի պատուհանից, լսում են դօքա միայն կառքերի, մեքենաների, նուագարանների ձայներ, տեսնում են միայն գործուածքներ, քարեր, մարդու ձեռքով մշակած փայտ ևն, մի խօսքով իսպառ զրկուած են կենդանի ընու-

թեան հետ որ և է առնչութիւն ունենալուց։

Երջանկութեան երկրորդ աներկբայելի պայմանն է աշխատանքը, նախ՝ սիրած և ազատ աշխատանք, երկրորդ՝ ֆիզիքական աշխատանք, որ ախորժակ է բաց անում և հանգստացնող խոր քուն բերում։

Այս պայմանիցն էլ մտադիկ այնքան աւելի զուրկ են, որքան ըստ իրենց կարծեաց մեծ երջանկութեան են հասել՝ աշխարհի ուսման համեմատ։ Աշխարհի բոլոր բազդաւորները, չինովնիկներն ու հարստները, կամ կալանաւորների նման բոլորովին զրկուած են աշխատանքից և ապարդիւն մաքառում են հիւանդութեանց դէմ, որ յառաջ են դալիս ֆիզիքական աշխատանքի բացակայութիւնից, և աւելի ապարդիւն իրենց յազթող ձանձրոյթի դէմ («ապարդիւն», որովհետեւ աշխատանքը միայն այն ժամանակ է ուրախաբեր, երբ անշուշտ հարկաւոր է. իսկ նոցա ոչինչ պէտք չէ) կամ իրենց համար ատելի գործ են կատարում («ատելի» որովհետեւ ոչ ոք իւր աշխատանքից դոհ չէ և գէթ այնպիսի հաճութեամբ չէ աշխատում, ինչպէս մի դռնա-

պան, որ տան առաջի ձիւնն է մաքրում)։ Բոլոր այս բազդաւորները կամ իսպառ զուրկ են աշխատանքից կամ իրենց չսիրած աշխատանքըն են անում, այսինքն՝ տաժանակիր աշխատանքի դատապարտուածների վիճակն ունին։

Երջանկութեան երրորդ հաստատուն պայմանն ընտանիքն է։ Եւ դարձեալ մարդիկ որքան մեծ աշխարհային յաջողութիւն են գտնում, այնքան աւելի հեռանում են այս երջանկութիւնից։ Նորա մեծ մասամբ անառակ են և զիտակցաբար հրաժարուում են ընտանիքի տուած ուրախութիւնից, ենթարկուելով միայն նորա անյարմարութիւններին։ Եթէ անառակ չեն, երեխաները նոցա համար ուրախութիւն չեն, այլ բեռը։ Եթէ երեխաներ էլ ունին, զրկուած են նոցա հետ հազարակցութիւն ունենալու ուրախութիւնից։ Նորա իրենց օրէնքների համաձայն պէտք է երեխաներին տան բոլորովին օտարմարդկանց, սկզբում օտարազգիների, իսկ յետոյ դատախարակների, այնպէս որ ընտանիքը նոցա միայն վիշտ է տալիս — երեխաներ, որոնք փոքրուց իրենց ծնողների նման անբազդ են լի-

նում և որոնք ծնողների համար միայն մի զգացմունք են ունենում, այն է՝ նոցա մահն են ցանկանում, որպէս զի ժառանգութիւն ստանան: Նոքա բանտում փակուած չեն, բայց նոցա կեանքի հետեանքները ընտանիքի վերաբերութեամբ աւելի տաժանելի են, քան բանտարկուածների ընտանիքից զրկուած լինելը:

Երջանկութեան չորրորդ պայմանն է ազատ, սիրով հաղորդակցութիւն աշխարհիս բոլոր բազմատեսակ մարդկանց հետ: Եւ դարձեալ որքան բարձր աստիճանի են հասնում մարդիկ այս աշխարհում, այնքան աւելի զբրկուած են լինում բազդաւորութեան այս գըլխաւոր պայմանից: Որքան բարձր, այնքան նեղ ու սահմանափակ է մարդկանց այն շրջանը, որոնց հետ կարելի է հաղորդակցութիւն ունենալ, և այնքան ստոր են իրենց մտաւոր ու բարոյական զարգացմամբ այդ կախարդական շրջանը կազմող մարդիկ:

Վերջապէս երջանկութեան հինգերորդ պայմանն առողջութիւնն է և մահն առանց հիւանդութեանց: Եւ դարձեալ որքան բարձր են կանգնած մարդիկ հասարակաց սանդուղքի

վրայ, այնքան աւելի զուրկ են նոքա բազդաւորութեան այս պայմանից: Վերցնենք, օրինակի համար, միջին հարստին ու իւր կնոջը և միջին գիւղացուն ու իւր կնոջը, և կը տեսնենք, որ գիւղացին ու իւր կինը՝ չնայելով իրենց խեղճ ապրուստին ու ծանր աշխատանքին, աւելի առողջ են, քան հարուստն ու իւր կինը:

Քրիստոսի ուսումը կատարելը դժուար է: Քրիստոս ասում է. ով ուզում է հետևել ինձ, թող թողնէ տուն ու տեղ ու իւր մերձաւորներին, և նա կ'ստանայ այս աշխարհում դոցա հարիւրապատիկը և բացի դորանից՝ յաւիտենական կեանք: Եւ ոչ ոք չէ հետևում Քրիստոսին: Իսկ աշխարհի ուսումն ասում է, թող տունդ, արտերդ, կըբայրներդ, հեռացիր գիւղից և գնա հօտած քաղաքը: Եւ ոչ ոք այս դժուար չէ համարում: Ոչ միայն քաղաք գնացող օրդէքը, այլ և նոցա ծնողները դժուար բան չեն համարում այդ: Նոքա մինչև անգամ խորհուրդ են տալիս իրենց օրդոցը քաղաք տեղափոխուել, նոցա թուում է, որ այդ ոչ միայն հարկաւոր է, այլ և լաւ է ու բարոյական:

կարելի էր հաւատալ, թէ Բրիտոսի ուսումը կատարելը գժուար է և տաժանելի, եթէ աշխարհի ուսումը կատարելը շատ հեշտ լինէր, և անվտանգ, և ախորժելի: Բայց չէ որ մենք հակառակն ենք տեսնում:

Մի ժամանակ եղել են Բրիտոսի նահատակներ, բայց իբրև բացառութիւն. 1800 տարուան ընթացքում կամայ և ակամայ նահատակների թիւը հաշուում են 380 հազար, բայց հաշուեցէք աշխարհի նահատակներին — և Բրիտոսի մի նահատակին կընկնի աշխարհի ուսման 1,050 նահատակ, որոնց տանջանքները հարիւրապատիկ սոսկալի են: Միայն այս դարու պատերազմներում սպանուածների թիւը հաշուում են մինչև երեսուն միլիոն հոգի:

Չէ որ դժբա բոլորը աշխարհի ուսման նահատակներ են, որովհետեւ եթէ մարդկութիւնը Բրիտոսի ուսմանը հետևէր, մարդիկ միմեանց չէին սպանիլ:

Պէտք չէ անպատճառ նահաաակ դառնալ յանուն Բրիտոսի, այդ չէ քարոզում Բրիտոսու: Նա ուսուցանում է, թէ պէտք չէ չար-

չարուել յանուն աշխարհի սուտ ուսման:

Բրիտոսի ուսումն ունի խորին բնազանցական իմաստ. Բրիտոսի ուսումը հանրամարդկային խորհուրդ ունի. Բրիտոսի ուսումն ունի և պարզ, գործնական իմաստ ամէն մի մարդու կեանքի համար: Այդ իմաստը կարելի է արտայայտել այսպէս. Բրիտոս ուսուցանում է մարդկանց յիմարութիւններ չանել: Այս է Բրիտոսի ուսման շատ պարզ, բոլորին մատչելի իմաստը:

Բրիտոս ասում է. մի բարկանայ, ոչ ոքի քեզանից ստոր մի համարիր — այդ յիմարութիւն է: Կը բարկանաս, ուրիշներին կը դրկես՝ վնասը քեզ կը հասնի: Ելի ասում է. չարի փոխարէն չար մի հատուցանիր, թէ չէ չարը քեզ վրայ կը դառնայ, առաջուանից էլ վատթար կերպով: Եւ դարձեալ ասում է. մարդկանց օտար մի համարիր միայն այն պատճառով, որ նոքա որիշ երկրում են ապրում և ուրիշ լեզուով են խօսում: Եթէ դու նոցա թշնամի համարես, նոքա էլ քեզ թշնամի կը համարեն — վնասը քեզ կը հասնի: Ու-

227-2007

1000
1000
41342

ընն այս բոլոր յիմարութիւնները մի անիր,
և քեզ համար աւելի լաւ կը լինի:

Քրիստոս կոչում է մարդկանց դէպի ջրի
աղբիւրը, որ նոցա շատ մօտիկ է: Մարդիկ
պապակուում են ծարաւից, ցեխ են ուտում,
միմեանց արիւնն են խմում, բայց նոցա ու-
սուցիչներն ասել են, թէ կը կորչեն, եթէ
դնան Քրիստոսի ցոյց տուած աղբիւրի մօտ:
Եւ մարդիկ հաւատում են նոցա, տանջուում
են ու մեռում ծարաւից՝ ջրի կողքին, և
չեն համարձակում մօտենալ նորան: Բայց բա-
ւական է միայն հաւատալ Քրիստոսին, թէ
նա բարիք է բերել երկրի վրայ, հաւատալ,
որ նա մեզ ծարաւիներիս կենդանի ջրի աղ-
բիւր է տալիս, մօտենալ նորան, և մենք կը
տեսնենք, թէ ինչ նենգաւոր է աշխարհի ու-
սուցիչների խաբէութիւնը, և թէ ինչ անմիտ
է մեր տառապանքը, քանի որ այդքան մօտ է
մեր փրկութիւնը: Բաւական է որ ուզգամը-
տութեամբ ու պարզութեամբ ընդունենք Քրի-
ստոսի ուսումը, և մեզ համար ակնյայտի
կը լինի այն սոսկալի խաբէութիւնը, որով ապ-
րում ենք ամէնքս և իւրաքանչիւրը մեզանից:

Սերնդէ սերունդ մենք աշխատում ենք
ապահովել բռնութեամբ մեր կեանքն ու մեր
սեպհականութիւնը: Մեզ այնպէս է երևում,
թէ ամենամեծ իշխանութիւնը և ամենամեծ
սեպհականութիւնը մեր կեանքի երջանկու-
թիւնն է: Մենք այնպէս ենք ընտելացել այս
բանին, որ Քրիստոսի ուսումը, թէ մարդու
բազդաւորութիւնը չի կարող կախուած լինել
իշխանութիւնից ու ստացուածքից, թէ հա-
րուստը չի կարող երջանիկ լինել, մեզ երևում
է իբրև զսհաբերութեան պահանջ յանուն
ապագայ բարիքների: Քրիստոս մեզանից զոհ
պահանջել չէ էլ մտածում. նա, ընդհակա-
ռակն, ուսուցանում է մեզ չանել այն, ինչ
որ վատ է, այլ անել այն, ինչ որ լաւ է մեզ
համար այստեղ, այս կեանքում: Քրիստոս՝ սի-
րելով մարդկանց, ուսուցանում է հեռու մը-
նալ բռնութեամբ անձն ապահովելուց և սեպ-
հականութիւնից նոյնպէս, ինչպէս որ սիրելով
մարդկանց՝ քարոզում է հեռու մնալ կռուից
ու արբեցողութիւնից:

Մենք այն սխալ համոզմունքն ունինք,
թէ ուրիշ մարդկանց դէմ մարտակրով կարող

ենք մեր կեանքն ապահովել: Մենք այնպէս ենք ընտելացել այս խաբէութեանը, որ չենք էլ նկատում այն բոլորը, ինչ որ կորցնում ենք այդ պատճառով. իսկ կորցնում ենք ամէն բան — մեր բոլոր կեանքը: Մեր ամբողջ կեանքն անց է կենում կեանք ապահովելու, կեանքի համար պատրաստուելու հոգսերով, այնպէս որ էլ կեանք բնաւ չէ մնում:

Եթէ լաւ քննենք մեր կեանքը, կը տեսնենք, որ այն ամէնը, ինչ որ անում ենք իբր թէ մեր կեանքն ապահովելու համար, մենք անում ենք ոչ թէ կեանք ապահովելու համար, այլ նորա համար, որ գորանով զբաղուելով մոռանանք, որ մեր կեանքը երբէք ապահովուած չէ և չէ էլ կարող ապահովուած լինել: Բայց դեռ բաւական չէ, որ մենք խաբում ենք մեզ և խորտակում ենք մեր իսկական կեանքը երեակայականի համար, այլ յաճախ, ձգտելով դէպի ապահովութիւն, խորտակում ենք հէնց այն, ինչ որ ուզում ենք ապահովել: Ճիշտնայայտօք զինուում են իրենց կեանքն ապահովելու համար 70 թուին, և այդ ապահովելուց հարիւր հազարաւոր փրանսիա-

ցիք են կոտորուում: միեւնոյն բանն են անում բոլոր ազաւազինուող ազգերը: Հարուստ մարդը ապահովում է իւր կեանքը փող գիղելով. փողը գրաւում է աւազակին, որ սպանում է նորան:

Քրիստոսի ուսումը, թէ կեանքը կարելի չէ ապահովել, այլ պէտք է միշտ, ամէն բոլոր մեռնելու պատրաստ լինել, աւելի լաւ է, քան աշխարհի ուսումը, թէ պէտք է կեանք ապահովել. աւելի լաւ է, որ չհեռան այդ երկու դէպքումն էլ մահուան անխուսափելի լինելը և կեանքի անապահովութիւնը մի և նոյնն է մնում, բայց ինքը կեանքը, Քրիստոսի ուսման համեմատ, գործ չէ գրուում կեանք ապահովելու ունայն զբաղմունքի վրայ, այլ ազատ է լինում և կարող է տրուել մի, իրեն յատուկ նպատակի, այն է՝ բարիք գործել անձին և ուրիշներին: Քրիստոսի աշակերտը ազբատ կը լինի, այն, այսինքն նա կը վայելէ Աստուծոյ տուած բոլոր բարիքները: Նա չի խորտակի իւր կեանքը: Եւ ինչ է նշանակում ազբատ. այդ նշանակում է, որ նա քաղաքում չի ապրիլ, այլ գիւղում, տանը չի նստիլ,

այլ կաշխատէ դաշտում, անտառում, կը տեսնէ արևի լոյսը, երկիր, երկինք, կենդանիներ, դուրս չի կոտորիլ, թէ ինչ ուտէ ախորժակ գրգռելու համար, այլ օրը երեք անգամ կը սովածանայ. չի թաւալ տայ փափուկ բարձերի վրայ և չի մոտծիլ, թէ ինչպէս ազատուի անքնութիւնից, այլ կը քնէ. երեխաներ կունենայ, կապրէ նոցա հետ. ազատ հաղորդակցութիւն կունենայ բոլոր մարդկանց հետ և, որ գլխաւորն է, իւր չկամեցած բանը չի անիլ, ապագայի համար երկիւղ չի ունենայ: Կը հիւանդանայ, կը տանջուի, կը մեռնի բոլորի նման, բայց անտարակոյս կ'ապրի աւելի բազդաւոր, քան ուրիշները:

Պէտք է վերականգնել բոլոր չարականոնում մարդկանց յատուկ այն գաղափարը, թէ երջանկութեան անհրաժեշտ պայմանը ոչ թէ պարապութիւնն, այլ աշխատանքն է, որ մարդ ձանձրանում, նեղուում է առանց աշխատութեան: Պէտք է մոռանանք մեր վայրենի նախապաշարմունքը թէ չաշխատող հարուստը բազդաւոր է: Քրիստոս չէր կարող այնպիսի մարդիկ երևակայել, որոնք աշխա-

տութիւնը նզովք համարէին, ուստի և միշտ հասկանալի է համարում ինքն ըստ ինքեան, թէ իւր աշակերտը աշխատում է: Եւ ասում է նա. եթէ մարդ աշխատի, աշխատութիւնը կը կերակրէ նորան: Քրիստոս քարոզում է, թէ իւրաքանչիւր որ ամենալու կեանքը կունենայ, եթէ հասկանայ իւր կոչումը— ուրիշներից աշխատանք չպահանջէ, այլ ինքը միշտ աշխատի ուրիշների համար: Քրիստոս ցոյց է ապրիս, որ մարդ ապահովում է իւր սնունդը ոչ թէ ուրիշներից իլելով, այլ ուրիշների համար պիտանի, օգտակար լինելով: Որքան մի մարդ աւելի պիտանի լինի ուրիշների համար, այնքան աւելի ապահովուած կը լինի նորա գոյութիւնը: Քրիստոսի ուսման անգործագրելի լինելու դէմ արած այն առարկութիւնը, թէ եթէ ես չվաստակեմ ինձ համար ու վաստակածս չպահեմ, իմ ընտանիքը պահող չի լինի՝ արդարացի է միայն դատարկապօրա, անօգուտ, ուստի և վնասակար մարդկանց վերաբերութեամբ: Քրիստոս ասում է, որ աշխատութիւնը մարդու կեանքի անհրաժեշտ պայմանն է և որ աշխատութիւնը բա-

րիք է տալիս մարդու: Ուստի սեպհական կամ ուրիշի աշխատութեան պատուներն ուրիշ մարդկանցից խնայելը արդելք է լինում մարդու բարիքին: Սեպհական աշխատանքն ուրիշներին տալը նպաստում է մարդու բարիքին:

Թէ Գրիստոսի և թէ աշխարհի ուսմամբ մարդուն ուրիշներն են պահում, ուտեցնում, խմեցնում: միայն Գրիստոսի ուսմամբ մարդ աշխատում է ինքն ուրիշներին ծառայել, ուրիշներին սրբան կարելի է օգտակար լինել, բոլորի համար պիտանի լինել, սրպէս զի իրեն պահպանեն, ուտեցնեն, խմացնեն: Եւ միշտ մարդիկ, սրբան էլ չար լինին, խնամքով կը կերակրեն ու կը պահպանեն իրենց համար աշխատողին:

Ուրեմն ինչպէ՞ս ապրելն է խելացի ուլա, աշխարհի ուսման թէ Գրիստոսի ուսմանը հետեւելով:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0596955

